

AFGANİSTAN'DA ÇALIŞAN KADINLARIN DURUMU

Aydınlık Dergisi, 26 Temmuz 1998

Yıldırım Koç

Afganistan'da 27 Eylül 1996 tarihinde Talibanların iktidara gelmesinden sonra, bir taraftan uyuşturucu üretimi ve ticareti sistemli bir biçimde artırıldı, diğer taraftan genel olarak kadınlara ve özel olarak da çalışan kadınlara karşı bir savaş başlatıldı. Şeriatçı yönetimin kadınlara verdiği zarar, Türkiye'de karşı karşıya bulunduğumuz tehdidin ciddiliğini en açık biçimde göstermektedir.

Talibanların yönetime gelmesinden önce, Kabul Üniversitesi'nde öğrencilerin yüzde 50'si, öğretmenlerin yüzde 60'ı bayandı. Bu dönemde bayanlar kamu hizmetlerinde çalışanların yüzde 50'sini, öğretmenlerin yüzde 70'ini ve hekimlerin yüzde 40'ını oluşturuyordu. Talibanların yönetime gelmesiyle birlikte kadınların ve genç kızların okula gitmeleri ve evleri dışında bir işyerinde çalışmaları kesinlikle yasaklandı.

Kadınlar ve genç kızlar, yanlarında bir erkek akrabaları olmaksızın evlerinden çıkamıyorlar.

Kadınlar, "burka" adı verilen ve yalnızca görebileceği ve nefes alabileceği bir deliği olan bir çarşafa sarınmak zorundalar. Bu biçimde giyinmeyen veya yalnız başlarına sokağa çıkan kadınların büyük bir bölümü saldırıya uğruyor. Bu nedenle öldürülenler var.

Kadınların bulunduğu evlerin pencereleri, dışarıdan bakanların kadınları görmesini önlemek amacıyla, boyanıyor.

Erkek hekimlerin kadınları ve genç kızları muayene etmesi yasak olduğundan ve ayrıca kadınların çalışması yasaklandığından, kadınlar ve genç kızlar sağlık hizmetlerinin hemen hemen tümüyle kapsamı dışında.

Kadın sesi cinsel açıdan tahrik edici kabul edildiğinden, kadınların şarkı söylemesine izin verilmiyor.

Kadınların halk içinde konuşmaları yasak. Ayrıca, kadınların ve ergenlik çağına ulaşmış genç kızların, yakın akrabaları olmayan erkeklerle konuşmaları da kesinlikle yasaklanmış.

Bu uygulamalar nedeniyle, Afganistan'da yıllardır süren savaşa bağlı olarak dul kalan ve ailesinin geçimini sağlamak için çalışan 700 bin dolayında kadın açlığa terkedildi. Kadınların çalışmasının yasaklanması nedeniyle, çok sayıda okul öğretmensiz kaldı. İşyerinde çalışamayan kadınlar, evlerinde insanlık dışı koşulları ve çok düşük ücretlerle parça başı işi kabullenmek zorunda kalıyor.

Bu yasaklara uymamanın cezası, dayaktan yargısız infaza kadar değişiyor. Çok sayıda kadın, sokaklarda Talibanların saldırılarıyla karşılaştığında, hak aramak için herhangi bir yere başvuramıyor; saldırıyı kabulleniyor.

Afganistan, dünya afyon üretiminin yüzde 40'ını gerçekleştiriyor ve bu üretim Talibanların yönetime gelmesinin ardından yüzde 25 oranında artmış.

Afganistan'daki uygulamalar, Türkiye'deki bazı tarikatların arzuladıkları ve ancak takiiye veya tedbir nedeniyle ifade etmekten kaçındıklarıdır. Taliban veya İran veya Suudi Arabistan veya Sudan düzeninin birinci düşmanı, özel olarak kadın işçiler ve memurlar ve genel olarak kadınlardır. Bu nedenle, kadın işçilerin ve memurların sendikal hak ve özgürlüklerinin ve diğer haklarının temel dayanağı, laiklik ve Cumhuriyetin kazanımlarıdır.